

I FEBRUARI 1933.

AFLEVERING 10

NADRU' VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en Dr. JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE :

J. HEIMANS. AMSTERDAM.

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE :

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN :

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE :

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER HALFJAAR f 3.25.

PRED A.

Neen, lezer, 't is geen zetfout; 't moet werkelijk met een P. Maar niemand zal 't u kwalijk nemen, als ge niet weet, waar het ligt. 'k Was er dezen zomer in 't laatst van Juli. Verleden jaar was ik er ook en ook toen was 't er net zoo als 't bij ons om Kerstmis behoort te zijn. We zaten in de sneeuw.

'k Was er heen gegaan om vlinders te vangen, te botaniseeren, van de natuur te genieten, maar de eerste twee dagen genoot ik van de centrale verwarming in het eenige redelijk presentable huis, dat ge op de foto zien kunt en den wijschen naam draagt van Hotel Preda Kulm. 't Brengt u op weg tot de ervaring, dat we in Zwitserland zijn. Preda ligt in 't Ober-Engadin, in de buurt van St. Moritz en Pontresina. 't Is een station van den Rhätischen spoorweg.

Behalve 't hotel, dat niet groot is en 't station, dat gebouwd is voor den daarbij behoorenden grooten tunnel, zijn er nog vijf of zes huizen, die bewoond worden, waarvan één zes maanden van 't jaar dienst doet als school; 't tweede is zelfs versierd met een bord, waarop staat, dat ge er uw schoenen kunt laten maken; de andere dienen het spoorwegpersoneel tot woning. Buiten de kom der gemeente zijn er nog

anderhalve boerderij in de omgeving te ontdekken. Een kwartiertje verder, aan 't begin van 't Tschittadal, vindt ge nog een boerengehuchtje, Naz, dat alleen in den zomer bewoond wordt.

Een ideaal vacantieoord! Want na de sneeuw komt de stralende, zonnige hemel van Oost-Zwitserland, het land van zonneschijn. Hebt ge lust er ooit heen te gaan, ge zult 't eenvoudige voor lief moeten nemen. Zijt ge echter botanisch aangelegd, dan keert ge opgetogen weer; zijt ge entomoloog, dan wilt ge dit paradijs niet verlaten. Ge kunt er dagen lang door ongerepte natuur dwalen. Veel paden en paadjes zijn er niet. Er is een straatweg, de pas, die van Bergün komt en 't trotsche bouwwerk van de Rhätische spoor met z'n bruggen en tunnels laat bewonderen. Ge behoeft hem zelfs als natuurliefhebber niet te mijden; ge keert voldaan terug, als ge de volle schoonheid van dit berglandschap genoten hebt. De tocht naar de pashoogte zal u misschien minder bekoren; vooral het laatste gedeelte is in eenige jaren geworden tot een steenwoestenij, die de oude mooie flora daar voor een goed deel heeft vernield, waar nog slechts weinige marmotten fluiten.

Een morgenwandeling.

In Preda behoeft ge niet ver te gaan, om onmiddellijk in de volle Alpennatuur te zijn. Naast ons hotel is een beekje. In den zomer is 't water vaak zoek onder de steenmassa's. Er loopt een soort voetpad langs, dat, als ge er niet te veel van verwacht, begaanbaar zal blijken en u naar Muott voert, een der toppen met mooi uitzicht op 2600 m. hoogte.

Voorbij den schoenmaker gaan we rechtsaf; er staat zelfs een bordje: Zuondra, zoo heet de beek. Er loopt ook een paadje langs den boschrand. Daar gaan we eerst heen. De glooiende weide is nog niet gemaaid. 't Paadje verlaat de beek. Rechts aan den rotswand vindt ge bij den eersten oogopslag een der mooiste alpenklimplanten nog in vollen bloei; lange rankende takken met sierlijke samengestelde donker-groene bladen en groote, lichtpaarse, vierbladige bloemen slingeren zich door jonge dennenopslag en andere heesters. 't Is de Alpenrebe (*Clematis alpina*). Links gaan we een paar meters omhoog naar 't lokkende heuveltje voor ons, een en al bloemenweelde. Kruipend zeepkruid (*S. ocymoides*) met z'n helderroode bloempjes bij honderden, helderwitte *Cerastiums*, lichtblauwe *Campanula's* in twee, drie soorten, heerlijk geurende thijm en blauwlila kogelbloemen (*Globularia cordifolia*) bedekken de rotsen.

Blauwtjes en kleine zandoogen zijn al ontwaakt; 't gras is nog wat nat van den nachtnevel, doch de zon droogt het, droogt ook de vlinders, die omhoog rijzen naar de zon. Een glooiende weide ligt voor u, rechts de boschrand van sparren, arven, en lorken, waartusschen iets verder de Engadinerföhre (*Pinus silvestris* var. *engadinensis*). Volg even het pad, zoo ge de verleiding kunt weerstaan, onmiddellijk in de weide af te dalen. Dan vindt ge links den rand overal bezet met honderden van de schitterende gespleten lila bloemen van *Dianthus superbus*, de prachtanjelier die ge zoo zoudt willen overplaatsen in uw tuin. Ze zijn nog niet op z'n mooist, de

Fig. 1. Een van de sierlijkste planten van het gebergte (*Adenostylis glabra*).

neveldruppels doen ze nog wat treurig neerhangen, maar straks stralen ze volop. En aan de andere zijde van het pad, meer in de schaduw een andere der sierlijkste schermbloemen, al lijkt ze dat niet op het eerste gezicht. 't Is de Sterndolde (*Astrantia major*).

In het bovenste drogere gedeelte van de weide, geurt u de *Gymnadenia* reeds tegemoet. Binnen een paar minuten hebt ge er hier het drietal soorten van gevonden,

Fig. 2. *Prachtanjer* (*Dianthus superbus*).

de groengele *albida*, de welriekende *odoratissima* en de stinkende *conopsea*. De beide naar vanille riekende *Nigritellas* al evenzeer. Daarnaast wat lager in het vochtiger deel aantallen *Orchis incarnata* en *maculata* — de zuivere soorten zijn zeldzaam —, *Listera ovata* en *Platanthera bifolia* met zijn schitterend witte bloementros. En ge zijt nog geen vijf minuten van „het Dorp”. Bij eenig zoeken — er staan er niet zoo heel veel — vindt ge hier zelfs den zeldzamen bastaard tusschen *Nigritella* en *Gymnadenia*, een edel plantje in z'n bonte bloemenkleed, dat in z'n kleinheid wedijvert in kleurenschoon met de fraaiste exoten. De knoppen van den top zijn violetachtig roodbruin, zoodat ge eerst aan een *ustulata* denkt. Doch de sporen zijn langer dan van *Gymnadenia*. Waarschijnlijk is het een hybride tusschen *N. nigra* en *G. odoratissima*.

De zon wordt sterker. De dauwdruppels zijn verdwenen. Zie eens over de weide, hoe 't wemelt van

vlinders in bonten tooi. Uit den stijgenden beekrand komen reeds de eerste koninginpages in dolle vlucht naar beneden ijlen, donkerder en grooter dan de exemplaren van het lage land, maar alle reeds min of meer gehavend. En ook de eerste Bergapollo nadert, 't schoonste sieraad van de hoge Alpen. Beneden 1500 m. vindt ge hem zelden, den *Parnassius Delius*, daar is het terrein van den echten Apollo (*P. Apollo*). Wacht rustig bij deze groep Alpen-Scharten (*Centaurea Rhaponticum*) met hun open roseroode distelkoppen. Ze hebben zijn voorkeur. En 't zal niet lang duren, of ge kunt den perkamenten vlinder met z'n prachtig rood en zwarte oogen bewonderen, als hij zich neerzet, om wat honing te snoepen. Man-

netje en wijfje zijn gemakkelijk te onderscheiden, zie slechts de foto. 't Wijfje zult ge hier echter zeldzamer zien; die zoekt de voedselplant voor 't leggen van haar eieren, de *Saxifraga aizoides*, die langs de beekranden in massa bloeit.

Van de grootere dagvlinders is 't in de eerste plaats *Colias Phicomone*, de hier algemeene Coliassoort — *Edusa* en *Hyale* zijn hier zeldzamer —, die ge in aantallen in z'n gele kleed ziet zweven van bloem tot bloem, 't lichtere mannetje en het donkere

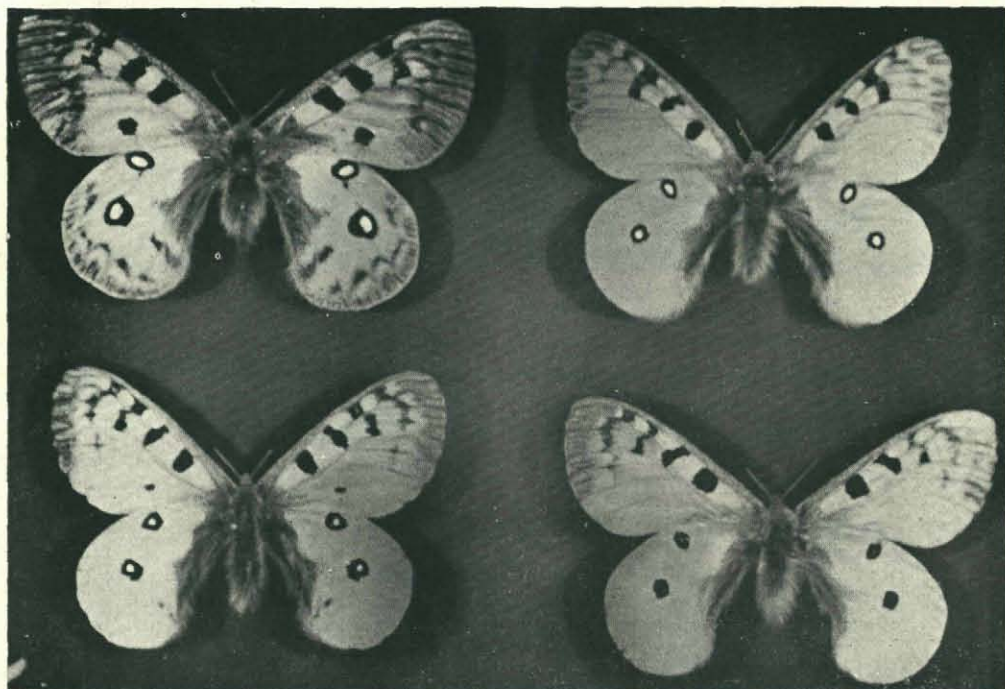

Fig. 3. *Parnassius Delius* Esp., de Berg-Apollo.

Links: wijfje en mannetje van den stamvorm. Rechts: de vorm *Casta* en *Casta-inornata*.

wijfje; ze hebben geen voorkeur: elke bloem is welkom. Maar daar zijn de rood met zwarte *Zygaenen*, die kunt ge wel op één plant treffen, soms twee of drie op één bloem bijeen, hier zelfs twee soorten, *Z. Scabiosae* en *Transalpina*, door den vorm der karmozijne vlekken op het zwart gemakkelijk van elkaar te onderscheiden. 't Zal niet moeilijk vallen ze bij dozijnen te tellen, ook de zeldzamere var. *Orion* is er onder. Een eindje verder en ook *Z. exulans* vindt ge op de bloemkoppen der *Scabiosa*, ze is zelfs in 't Engadin vrij algemeen. Ook *Z. Achilleae* met de niervormige vlek komt hier voor.

Maar ge hebt te veel op de Amsterdamsche kleuren, 't rood en zwart gelet en geen aandacht geschonken aan de kleinere, maar blauw metaalglanzende *Ino Statices*, die bij honderdtallen tegen de grasstengels opkruipt, naar de zon wil en z'n honing

zoekt, minder kieskeurig als z'n soortgenooten, op *Hieracium* en *Rapunzel*, op *Pedicularis* en *Astragalus* en zoovele anderen. De blauwe var. *Heydenreichii* is hier de gewone, in stede van de groene van de lagere landen. Exemplaren in copula treft ge overal; 't verschil tusschen mannetje en wijfje schuilt in de grootte, maar voornamelijk in de tweerijig getande sprieten.

Een groote spinner komt aangesuisd; 't is *Nemeophila Russula* in z'n okergeel bleek rose kleet, 't wijfje zult ge moeilijker vinden, is hier slechts half zoo groot.

Onze blauwtjes. Laten we met de kleinste beginnen. 't Is *I ycaena minima*, die hier in grooten getale om de grassen der weide in klein bestek rondfladdert. Maar daarnaast vindt ge er *Semiargus* en de schitterend groen-blauwe *Eros*, de grijsgrauwe *Orbitulus* en *Argus* en *Pheretes*, gemakkelijk aan de onderzijde te onderscheiden. En zijt ge wat gelukkig, dan komt ook het moerasblauwtje, dat dubbel zoo groot is en hier donkerder van tint (*L. Arion* var. *Obscura*) wel in uw handen. En daarnaast zijn er *Melitaea*'s en *Argynnis*soorten, maar die vinden we straks op een ander plekje ook. Onze morgen is om, het hotel roept: ge zijt nog niet zoo ver van huis, ge kunt hier de gong nog hooren.

(Wordt vervolgd).

J. C. CETON.

MIJN EERSTE KENNISMAKING MET HET NATUURMONUMENT „DE OOSTEINDER POEL" BIJ AALSMEER.

De mooie plekken in de onmiddellijke nabijheid van de Hoofdstad worden waarschijnlijk het minst bezocht. De meeste Amsterdammers hebben nooit gehoord van den IJdoornpolder bij Durgerdam, waar men van den dijk af reeds kan genieten van het prachtige gezicht links op de Zuiderzee, pardon IJsselmeer, en rechts op de haven van Amsterdam, met haar bosch van kranen, scheepsmasten en pijpen. Achter den dijk kijkt men Waterland in, waar de mooie, reeds veel geroemde, stompe toren van Ransdorp in het landschap domineert. Buitendijks ligt de groene polder met zijn krijschende, witte wolken van sterns en kapmeeuwen, en verder tureluurs, grutto's en vechtende kemphanen. Een deel van dezen vogelpolder is eigendom van de Ver. tot Behoud van Natuurmonumenten, maar daarover misschien nog eens later. Ik zou dan iets vertellen van een hunner andere bezittingen onder den rook van de Hoofdstad: den Oosteinder Poel.

Op een mooien Zondagmiddag bracht de „Haarlemmermeer expres" mij naar het stationnetje Aalsmeer Oost. Vanuit het treintje krijgt men wel een indruk van het bedrijf dezer bloemencentra van Nederland, men kan gerust zeggen van West Europa. Vele honderden hectaren grond zijn hier met glas bedekt en overal doen de rookende schoorsteenen meer aan een industrie-centrum dan aan een „tuinbouwstreek" denken. Op buitenlanders maken deze bloemenfabrieken (zijn het dat niet eigenlijk?)